

Solidaritat i prevenció en el control de la Sida

Josep Coll, Kepa Pérez

Metges del Món (MdM) - Balears
Programa de Prevenció de la Sida, Palma de Mallorca.

Resum

En aquest article s'exposen les principals línies d'intervenció del Programa de Prevenció de la Sida que desenvolupa Metges del Món (MdM) - Balears i que està destinat a població d'usuaris de drogues per via parenteral (UDVP) i persones que exerceixen la prostitució. S'inclou dades de l'actuació corresponents al període 1995-98 (Figura 1).

Introducció

Metges del Món és una organització no governamental, apolítica i aconfessional, basada en l'acció humanitària, en el treball del voluntari i en el suport a poblacions desfavorides. Sorgeix a França l'any 1983 i comença a funcionar a Espanya, a Madrid concretament, l'any 1990. Des de l'inici de MdM, el problema de la Sida ha estat motiu de preocupació i la ràpida expansió de la síndrome ha motivat aquesta organització a desenvolupar programes per a disminuir la propagació d'aquesta pandèmia a la nostra societat.

Actualment entre els col·lectius socials més afectats hi ha les persones UDVP i aquelles que exerceixen la prostitució. Això és degut a la falta d'intervencions adequades a les característiques i estil de vida d'aquests grups que facilitin el canvi de determinades conductes de risc cap a comportaments preventius. Aquesta carència ha motivat MdM a posar en marxa els diferents programes de prevenció de la Sida, mitjançant unitats mòbils, en diferents comunitats autònomes i així cobrir tota una tasca preventiva que per diferents motius no es fa des dels circuits sanitaris i assistencials implantats. Dins de les estratègies preventives considerades com a eficaces es troben els programes d'intercanvi de xeringues i material estèril, l'oferta de preservatius i l'educació per a la salut. La dificultat d'aquests col·lectius

per fer ús de la xarxa assistencial ha plantejat a MdM realitzar la intervenció preventiva i educativa a través d'una unitat mòbil que facilita el contacte amb aquests grups en aquells àmbits i horaris en els quals aquesta població és més accessible. Des d'aquest programa s'incideix en les tres vies de transmissió del virus d'immunodeficiència humana (VIH): ús compartit de xeringues infectades, relacions sexuals sense preservatiu i transmissió al fetus de la mare afectada, facilitant de manera gratuïta material d'injecció estèril, preservatius i la realització del test d'embaràs.

Els programes d'intercanvi de xeringues i repartiment de preservatius **asseguren el dret a l'atenció i tractament profilàctic del VIH/Sida** que no pot ser sotmès a l'abstinència de drogues o a l'abandonament de l'exercici de la prostitució, donat que aquestes són opcions poc realistes com alternatives preventives generalitzades per al conjunt dels UDVP i les persones que intercanvien sexe per diner. Aquests programes es basen en cinc actituds: el realisme, el pragmatisme, l'optimisme, i no jutjar el consum de drogues ni l'exercici de la prostitució.

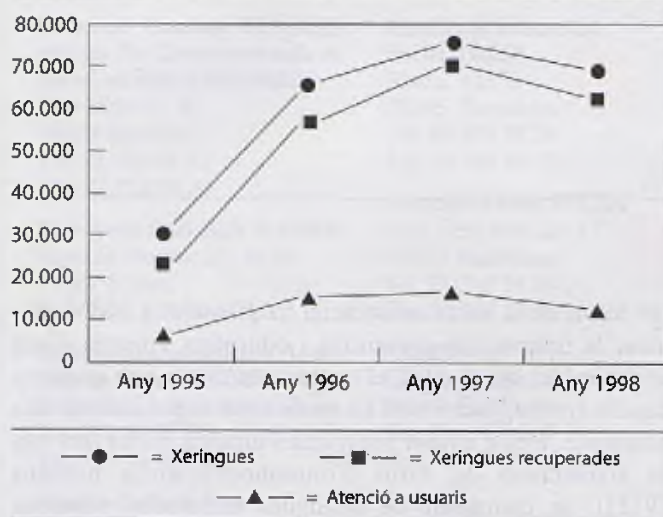
Objectius del Programa

Generals: Contribuir a la prevenció, control i seguiment de l'epidèmia de la Sida i altres malalties infectocontagioses dels UDVP, persones que exerceixen la prostitució, les seves parelles i fills a Mallorca, disminuint l'aparició de nous casos i elevant el nivell de salut de la població infectada.

Específics: a) identificar les situacions més problemàtiques dels col·lectius diana en qüestions sociosanitàries; b) facilitar tota la informació necessària sobre la Sida, les formes de transmissió del VIH i les estratègies preventives d'aquesta transmissió; c) mantenir un contacte regular amb els toxicòmans i persones que exerceixen la prostitució, facilitant, de forma gratuïta, el material estèril i preservatius, promovent canvis cap a conductes preventives; d) ser mediadors entre la població diana i la xarxa assistencial, informant sobre els recursos existents en la nostra comunitat i fomentant el seu ús; e) evitar l'abandonament de xeringues en llocs públics; f) donar a conèixer i denunciar la situació d'exclusió i problemàtica sociosanitària dels col·lectius diana a la població en general, als professionals i institucions.

Correspondència: Dr. Josep Coll
Centre de Salut Coll d'en Rabassa
Vicente Tofiño, 34
07007 Palma de Mallorca.
Tel. 971 26 61 15
Fax 971 74 41 47
Adreça electrònica: mdm_pm@arrakis.es

FIGURA 1. Dades d'activitat del Programa de Prevenció de la Sida de Metges del Món a les Balears (1995-1998)



Resultats

El programa es posa en marxa el mes de juny de 1995: des d'aleshores s'ha establert contacte amb 2.654 persones de les quals 2406 són UDVP. D'aquests el 80% són homes, dels quals el 54% tenen entre 28 i 38 anys i el 36% tenen entre 18 i 28 anys. El 40% viu amb les seves famílies i el 20% al carrer, albergs, etc. El 75% porta un període superior als 10 anys de consum, el 72% consumeix preferentment *speedball* (heroïna + cocaïna). El 92% dels usuaris diu haver realitzat la prova de detecció d'anticossos del VIH, i el 36% es declara seropositiu. Respecte a l'hepatitis el 89% s'ha realitzat les proves amb resultat positiu en el 60% dels casos, dels quals diuen estar infectats pel virus hepatitis B el 52% i 47% per l'hepatitis C.

Durant aquests període se'ls ha lliurat 239.721 unitats de material estèril per a injecció, que inclouen xeringues, ampolles d'aigua bidestil·lada i tovallolletes d'alcohol. S'han recuperat 212.217 xeringues usades, que representen més del 88% de les lliurades. Des del programa s'han repartit més de 192.534 preservatius. S'han realitzat 482 derivacions a centres d'atenció.

Respecte del col·lectiu de persones que exerceixen la prostitució, el programa ha entrat en contacte amb un total de 438 persones d'edats compreses entre els 17 i els 61 anys, de les quals el 87% són dones, l'11% són homes i el 2% transsexuals. El 42% d'aquest col·lectiu consumeix drogues injectades. El 80% s'ha realitzat la prova de detecció d'anticossos del VIH, i es declara portador del virus un 30%. Respecte de les hepatitis, un 43,5% són portadors, arribant al 64% en el cas de les prostitutes UDVP.

Discussió

El programa continua en la línia de consolidar el que s'ha aconseguit fins ara, intentant millorar dia a dia la qualitat dels serveis realitzats i dur a terme aquelles actuacions necessàries per a satisfer les demandes detectades al llarg de l'avaluació i seguiment continu del programa i de la informació recollida mitjançant la interacció amb usuaris del programa. Considerem, això no obstant, que aquest programa podria ser incorporat, amb les adaptacions que es creguin oportunes, als centres d'atenció primària, especialment en aquells entorns en els quals la presència de la unitat mòbil no sigui considerada adient pels destinataris del servei, per pressions de l'entorn o excessiu control social. Aquesta línia de treball ha de comportar per part del professional d'atenció primària l'adopció d'una actitud d'apropament a l'usuari de drogues i persones que exerceixen la prostitució, informant la persona de quines conductes preventives són les adients a les seves circumstàncies i recollint informació sobre els seus hàbits de consum de drogues i sexuals que ajudin el professional a detectar possibles conductes de risc i les dificultats o resistències presents en cada cas.

Conclusions

És convenient mantenir oberta aquesta relació d'ajuda i donar-li continuïtat en el temps, reforçant en la mesura del possible els canvis i conductes preventives i la realització de controls periòdics que facilitin informació i seguiment de l'evolució del seu estat general de salut. És imprescindible que les autoritats assumeixin la seva responsabilitat en l'atenció de les problemàtiques que presenten ambdós col·lectius, dotant els serveis existents de recursos ajustats a la dimensió del problema i el volum de persones susceptibles de ser ateses, i adaptant les ofertes assistencials a les demandes de la població a què es dirigeixen.